

लोक सेवा आयोग

नेपाल शिक्षा सेवा, पुरातत्व समूह, पुरातत्व उपसमूह, राजपत्र अनंकित द्वितीय श्रेणी, सहायक गाइड पदको खुला र आन्तरिक प्रतियोगितात्मक परीक्षाको पाठ्यक्रम

यस पाठ्यक्रम योजनालाई दुई चरणमा विभाजन गरिएको छ :

प्रथम चरण :- लिखित परीक्षा (Written Examination)

पूर्णाङ्क :- २००

द्वितीय चरण :- अन्तर्वार्ता (Interview)

पूर्णाङ्क :- ३०

परीक्षा योजना (Examination Scheme)

प्रथम चरण : लिखित परीक्षा (Written Examination)

पूर्णाङ्क :- २००

पत्र	विषय	पूर्णाङ्क	उतीर्णाङ्क	परीक्षा प्रणाली		प्रश्नसंख्या × अङ्क	समय
प्रथम	सामान्य ज्ञान र सामान्य अभिक्षमता परीक्षण (General Awareness & General Aptitude Test)	१००	४०	वस्तुगत (Objective)	बहुवैकल्पिक प्रश्न (MCQs)	२५ प्रश्न × २ अङ्क	४५ मिनेट
	सेवा सम्बन्धित कार्य-ज्ञान (Job Based - knowledge)					२५ प्रश्न × २ अङ्क	
द्वितीय	सेवा सम्बन्धित कार्य-ज्ञान (Job Based - knowledge)	१००	४०	विषयगत (Subjective)	छोटो उत्तर (Short Answer) लामो उत्तर (Long Answer)	१२ प्रश्न × ५ अङ्क ४ प्रश्न × १० अङ्क	२ घण्टा १५ मिनेट

द्वितीय चरण : अन्तर्वार्ता (Interview)

पूर्णाङ्क :- ३०

पत्र / विषय	पूर्णाङ्क	उतीर्णाङ्क	परीक्षा प्रणाली	समय
अन्तर्वार्ता (Interview)	३०		बोर्ड अन्तर्वार्ता (Board Interview)	-

द्रष्टव्य :

- यो पाठ्यक्रमको योजनालाई प्रथम चरण र द्वितीय चरण गरी दुई भागमा विभाजन गरिएको छ ।
- लिखित परीक्षाको प्रश्नपत्रको माध्यम भाषा पाठ्यक्रमको विषयवस्तु जुन भाषामा दिइएको छ सोही भाषाको आधारमा नेपाली वा अंग्रेजी मध्ये कुनै एक मात्र भाषा हुनेछ । तर विषयवस्तुलाई स्पष्ट गर्नुपर्ने अवस्थामा दुवै भाषा समेत प्रयोग सकिने छ ।
- लिखित परीक्षाको माध्यम भाषा नेपाली वा अंग्रेजी अथवा नेपाली र अंग्रेजी दुवै हुनेछ ।
- प्रथम पत्र र द्वितीय पत्रको लिखित परीक्षा छुट्टाछुट्टै हुनेछ । तर एकैदिनमा परीक्षा लिइनेछ ।
- वस्तुगत बहुवैकल्पिक (Multiple Choice) प्रश्नहरूको गलत उत्तर दिएमा प्रत्येक गलत उत्तर बापत २० प्रतिशत अङ्क कट्टा गरिनेछ । तर उत्तर नदिएमा त्यस बापत अङ्क दिइने छैन र अङ्क कट्टा पनि गरिने छैन ।
- वस्तुगत बहुवैकल्पिक हुने परीक्षामा परीक्षार्थीले उत्तर लेख्दा अंग्रेजी ठूलो अक्षरहरू (Capital letters): A, B, C, D मा लेख्नुपर्नेछ । सानो अक्षरहरू (Small letters): a, b, c, d लेखेको वा अन्य कुनै सङ्केत गरेको भए सबै उत्तरपुस्तिका रद्द हुनेछ ।
- बहुवैकल्पिक प्रश्नहरू हुने परीक्षामा कुनै प्रकारको क्याल्कुलेटर (Calculator) प्रयोग गर्न पाइने छैन ।
- परीक्षामा परीक्षार्थीले मोबाइल वा यस्तै प्रकारका विद्युतीय उपकरण परीक्षा हलमा लैजान पाइने छैन ।
- विषयगत प्रश्नहरूको हकमा तोकिएको अंकको एउटा लामो प्रश्न वा एउटा प्रश्नका दुई वा दुई भन्दा बढी भाग (Two or more parts of a single question) वा एउटा प्रश्न अन्तर्गत दुई वा बढी टिप्पणीहरू (Short notes) सोध्न सकिने छ ।
- विषयगत प्रश्न हुनेका हकमा प्रत्येक खण्डका लागि छुट्टाछुट्टै उत्तरपुस्तिकाहरू हुनेछन् । परीक्षार्थीले प्रत्येक खण्डका प्रश्नहरूको उत्तर सोहीखण्डको उत्तरपुस्तिकामा लेख्नुपर्नेछ ।

लोक सेवा आयोग

नेपाल शिक्षा सेवा, पुरातत्व समूह, पुरातत्व उपसमूह, राजपत्र अनंकित द्वितीय श्रेणी, सहायक गाइड पदको खुला र आन्तरिक प्रतियोगितात्मक परीक्षाको पाठ्यक्रम

११. परीक्षामा सोधिने प्रश्नसंख्या, अङ्क र अङ्कभार यथासम्भव सम्बन्धित पत्र/विषयमा दिइए अनुसार हुनेछ ।
१२. यस पाठ्यक्रम योजना अन्तर्गतका पत्र/विषयका विषयवस्तुमा जेसुकै लेखिएको भए तापनि पाठ्यक्रममा परेका कानून, ऐन, नियम तथा नीतिहरु परीक्षाको मिति भन्दा ३ महिना अगाडि (संशोधन भएका वा संशोधन भई हटाईएका वा थप गरी संशोधन भई) कायम रहेकालाई यस पाठ्यक्रममा परेको सम्भन्नु पर्दछ ।
१३. प्रथम चरणको परीक्षाबाट छनौट भएका उम्मेदवारहरुलाई मात्र द्वितीय चरणको परीक्षामा सम्मिलित गराइनेछ ।
१४. यस भन्दा अगाडि लागु भएका माथि उल्लेखित सेवा, समूहको पाठ्यक्रम खारेज गरिएको छ ।
१५. पाठ्यक्रम लागू मिति : - २०७९/०७/२९

लोक सेवा आयोग
नेपाल शिक्षा सेवा, पुरातत्व समूह, पुरातत्व उपसमूह, राजपत्र अनंकित द्वितीय श्रेणी, सहायक गाइड पदको
खुला र आन्तरिक प्रतियोगितात्मक परीक्षाको पाठ्यक्रम

प्रथम पत्र (Paper I) :-

सामान्य ज्ञान र सामान्य अभिक्षमता परीक्षण तथा सेवा सम्बन्धित कार्य-ज्ञान

भाग (Part I) :

सामान्य ज्ञान र सामान्य अभिक्षमता परीक्षण

(General Awareness and General Aptitude Test)

खण्ड (Section - A) : (१५ प्रश्न × २ अङ्क = ३० अङ्क)

1. सामान्य ज्ञान (General Awareness) (१६ अङ्क)

- 1.1 नेपालको भौगोलिक अवस्था, प्राकृतिक स्रोत र साधनहरू
- 1.2 नेपालको ऐतिहासिक, सांस्कृतिक र सामाजिक अवस्था सम्बन्धी जानकारी
- 1.3 नेपालको आर्थिक अवस्था र चालु आवधिक योजना सम्बन्धी जानकारी
- 1.4 जैविक विविधता, दिगो विकास, वातावरण, प्रदूषण, जलवायु परिवर्तन र जनसंख्या व्यवस्थापन
- 1.5 मानव जीवनमा प्रत्यक्ष प्रभाव पार्ने विज्ञान र प्रविधिका महत्वपूर्ण उपलब्धिहरू
- 1.6 जनस्वास्थ्य, रोग, खाद्य र पोषण सम्बन्धी सामान्य जानकारी
- 1.7 नेपालको संविधान (भाग १ देखि ५ सम्म र अनुसूचीहरू)
- 1.8 संयुक्त राष्ट्रसंघ सम्बन्धी जानकारी
- 1.9 क्षेत्रीय संगठन (सार्क र बिमस्टेक) सम्बन्धी जानकारी
- 1.10 राष्ट्रिय र अन्तर्राष्ट्रिय महत्वका समसामयिक गतिविधिहरू

2. सार्वजनिक व्यवस्थापन (Public Management) (१४ अङ्क)

- 2.1 कार्यालय व्यवस्थापन (Office Management)
 - 2.1.1 कार्यालय (Office) : परिचय, महत्व, कार्य र प्रकार
 - 2.1.2 सहायक कर्मचारीका कार्य र गुणहरू
 - 2.1.3 कार्यालय स्रोत साधन (Office Resources): परिचय र प्रकार
 - 2.1.4 कार्यालयमा सञ्चारको महत्व, किसिम र साधन
 - 2.1.5 कार्यालय कार्यविधि (Office Procedure) : पत्र व्यवहार (Correspondence), दर्ता र चलानी (Registration & Dispatch), परिपत्र (Circular), तोक आदेश (Order), टिप्पणी लेखन र टिप्पणी तयार पार्दा ध्यान दिनुपर्ने कुराहरू
 - 2.1.6 अभिलेख व्यवस्थापन (Record Management)
- 2.2 निजामती सेवा ऐन र नियमावलीमा भएका देहायका व्यवस्थाहरू
 - 2.2.1 निजामती सेवाको गठन, संगठन संरचना, पदपूर्ति गर्ने तरिका र प्रक्रियाहरू
 - 2.2.2 कर्मचारीको नियुक्ति, सरुवा, बढुवा, विदा, विभागीय सजाय र अवकाश
 - 2.2.3 कर्मचारीले पालन गर्नुपर्ने आचरण र कर्तव्यहरू
- 2.3 सरकारी बजेट सम्बन्धी सामान्य जानकारी
- 2.4 सार्वजनिक सेवा प्रवाहको अर्थ, सेवा प्रवाह गर्ने निकाय, तरिका र माध्यमहरू
- 2.5 सार्वजनिक बडापत्र (Public Charter) : महत्व र आवश्यकता
- 2.6 सार्वजनिक व्यवस्थापनमा निर्देशन, नियन्त्रण, समन्वय, निर्णय प्रक्रिया, उत्प्रेरणा र नेतृत्व सम्बन्धी जानकारी
- 2.7 मानवीय मूल्य मान्यता (Human Values), नागरिक कर्तव्य र दायित्व तथा अनुशासन

लोक सेवा आयोग

नेपाल शिक्षा सेवा, पुरातत्व समूह, पुरातत्व उपसमूह, राजपत्र अनंकित द्वितीय श्रेणी, सहायक गाइड पदको खुला र आन्तरिक प्रतियोगितात्मक परीक्षाको पाठ्यक्रम

खण्ड (Section - B) : (१० प्रश्न× २ अङ्क = २० अङ्क)

3. सामान्य अभिक्षमता परीक्षण (General Aptitude Test)

- 3.1 **शाब्दिक अभिक्षमता परीक्षण (Verbal Aptitude Test) :** यस परीक्षणमा शब्दज्ञान, अनुक्रम, समरूपता, वर्गीकरण, कोडिङ-डिकोडिङ, दिशा र दुरी ज्ञान परीक्षण (direction & distance sense test), तर्क विचार सम्बन्धी (logical reasoning), पंक्तिक्रम (ranking order) आदि विषयवस्तुबाट प्रश्नहरू समावेश गरिनेछ ।
- 3.2 **संख्यात्मक अभिक्षमता परीक्षण (Numerical Aptitude Test) :** यस परीक्षणमा अनुक्रम, समरूपता, वर्गीकरण, कोडिङ, मेट्रिक्स, अंकगणितीय तर्क /क्रिया सम्बन्धी, प्रतिशत, भिन्न, अनुपात, औसत, समय र काम, आदि विषयवस्तुबाट प्रश्नहरू समावेश गरिनेछ ।
- 3.3 **अशाब्दिक अभिक्षमता परीक्षण (Non-Verbal/Abstract Aptitude Test) :** यस परीक्षणमा अनुक्रम, समरूपता, वर्गीकरण, भेन चित्र, मेट्रिक्स, त्रिभुज र वर्गहरूको रचना, चित्र वा आकृति बनावट र विश्लेषण, आदि विषयवस्तुबाट प्रश्नहरू समावेश गरिनेछ ।
- 3.4 **रजु गर्ने (Verification test) र फाइलिङ अभिरुचि परीक्षण (Filing aptitude test):** रजु गर्ने (Verification test) परीक्षणमा तथ्यांक, संख्या वा शाब्दिक सूचनालाई जाँच गर्ने वा त्रुटी पत्ता लगाउने अथवा समानता वा भिन्नता पत्ता लगाउने किसिमका प्रश्नहरू समावेश हुनेछन । फाइलिङ अभिरुचि परीक्षण (Filing aptitude test) मा शाब्दिक र संख्यात्मक फाइलिङ वस्तु वा प्रक्रियालाई वर्णमालाक्रम, संख्यात्मकक्रम वा कालक्रम अनुसार समाधान गर्ने किसिमका प्रश्नहरू समावेश हुनेछन
- 3.5 **निर्देशन अनुसरण गर्ने (Follows the instructions) र विश्लेषणात्मक तार्किकता परीक्षण (Analytical reasoning test):** निर्देशन अनुसरण गर्ने (Follows the instructions) परीक्षणमा दिइएको लिखित निर्देशनलाई हुबहु अनुसरण गरी समाधान गर्ने किसिमका प्रश्नहरू समावेश हुनेछन । विश्लेषणात्मक तार्किकता परीक्षण (Analytical reasoning test) मा शाब्दिक वा संख्यात्मक वा अशाब्दिक (चित्रात्मक) किसिमका विश्लेषणात्मक तार्किकता सम्बन्धी प्रश्नहरू समावेश हुनेछन ।

भाग (Part II) :-

सेवा सम्बन्धित कार्य-ज्ञान (Job Based - Knowledge)

१. नेपालको इतिहास

- १.१ नेपाली इतिहासको शुरुआत र तिनका श्रोतहरू
- १.२ गोपाल, महिषपाल र किरातकाल
- १.३ लिच्छविकालका प्रसिद्ध शासकहरू
 - १.३.१ मानदेव
 - १.३.२ अंशुवर्मा
 - १.३.३ नरेन्द्रदेव
- १.४ काठमाण्डौ उपत्यकाका मल्लकालका प्रसिद्ध शासकहरू र तिनका महत्वपूर्ण कार्यहरू
 - १.४.१ अरि मल्ल
 - १.४.२ जयस्थिति मल्ल
 - १.४.३ महिन्द्र मल्ल
 - १.४.४ प्रताप मल्ल
 - १.४.५ जयप्रकाश मल्ल
 - १.४.६ सिद्धिनरसिंह मल्ल
 - १.४.७ श्रीनिवास मल्ल
 - १.४.८ योगनरेन्द्र मल्ल

लोक सेवा आयोग

नेपाल शिक्षा सेवा, पुरातत्व समूह, पुरातत्व उपसमूह, राजपत्र अनंकित द्वितीय श्रेणी, सहायक गाइड पदको खुला र आन्तरिक प्रतियोगितात्मक परीक्षाको पाठ्यक्रम

- १.४.९ जगतप्रकाश मल्ल
 - १.४.१० जितामित्र मल्ल
 - १.४.११ भूपतिन्द्र मल्ल
 - १.५ बाइसे चौबिसे राज्यहरु अन्तर्गत जुम्ला, डोटी, अछाम, दुल्लु, पाल्पा, पर्वत, कास्की, तनहुँ राज्यहरु बारे सामान्य जानकारी
 - १.६ शाहवंशका प्रसिद्ध राजाहरु र उनीहरुले गरेका महत्वपूर्ण कार्यहरु
 - १.६.१ द्रव्य शाह
 - १.६.२ राम शाह
 - १.६.३ पृथ्वी नारायण शाह र नेपालको एकीकरण अभियान
 - १.६.४ राजेन्द्र लक्ष्मी र बहादुर शाहले नेपालको एकीकरणमा गरेको योगदान
 - १.६.५ नेपाल-भोट युद्ध
 - १.६.६ नेपाल-अंग्रेज युद्ध
 - १.६.७ सुगौली सन्धी
 - १.७ राणा शासनको उदय र राणाकालीन महत्वपूर्ण प्रधानमन्त्रीहरु
 - १.७.१ जंगबहादुर राणा
 - १.७.२ वीर शम्शेर
 - १.७.३ देव शम्शेर
 - १.७.४ चन्द्र शम्शेर
 - १.७.५ जुद्ध शम्शेर
 - १.८ वि.सं. २००७ सालदेखि वर्तमान समयसम्मका महत्वपूर्ण घटनाक्रमहरु
२. प्रागइतिहास (Pre-History), पुरातत्व र पुरातात्विक स्थल सम्बन्धी जानकारी
- २.१ प्रागइतिहास बारे सामान्य जानकारी र नेपालका महत्वपूर्ण प्रागऐतिहासिक स्थलहरु :- दाङ, चितवन, सतपति र सप्तरी
 - २.२ पुरातत्वको परिभाषा र यसको महत्व
 - २.३ पुरातात्विक अन्वेषण, उत्खनन र प्रकाशन सम्बन्धी जानकारी
 - २.४ बृहत्तर लुम्बिनी क्षेत्र अन्तर्गत वन्जराही, पैसिया, कन्यामाइ, भवानीपुर, पंडितपुर र रामग्राम, तिलौराकोट कपिलवस्तु, गोटीहवा, सिसहनीया र कुदानमा भएका पुरातात्विक अनुसन्धानहरु
 - २.५ काठमाण्डौ उपत्यकामा रहेका हाँडीगाउँ, काष्ठमण्डप, चाँगुनारायण र भक्तपुरमा भएका पुरातात्विक अनुसन्धानहरु
 - २.६ पूर्वी नेपालको सप्तरी, सिराहा, मोरङ र झापा जिल्लाहरुमा भएका पुरातात्विक अनुसन्धानहरु
३. विश्वसम्पदा र यसमा सूचीकृत सांस्कृतिक सम्पदाहरु
- ३.१ विश्व सम्पदाको परिभाषा
 - ३.२ विश्व सम्पदा सूचीमा सूचीकृत सम्पदा स्थलहरु
 - ३.२.१ काठमाण्डौ उपत्यकाका ७ वटा संरक्षित क्षेत्र स्मारक (पशुपति, चाँगुनारायण, बौद्ध, स्वयम्भू, हनुमान ढोका, पाटन दरवार र भक्तपुर दरवार स्वायर) को महत्व
 - ३.२.२ भगवान गौतम बुद्धको जन्मस्थल लुम्बिनी
 - ३.३ नेपालका सम्भावित विश्वसम्पदा स्थलहरु :- पनौती, खोकना, साँखु, कीर्तिपुर, रामग्राम, तिलौराकोट कपिलवस्तु, नुवाकोट दरवार, गोरखा दरवार, लोमान्थाड, मुक्तिनाथ उपत्यका, तानसेन, पाल्पाको रिडि, दैलेखको भूर्ति र सिन्जा उपत्यका
४. संग्रहालय सम्बन्धी जानकारी
- ४.१ नेपालमा संग्रहालयको ऐतिहासिक विकासक्रम
 - ४.२ राष्ट्रिय संग्रहालयको विकासक्रम र प्रदर्शनीमा रहेका वस्तुहरु
 - ४.३ संग्रहालयका प्रकार र यसको महत्व

लोक सेवा आयोग

नेपाल शिक्षा सेवा, पुरातत्व समूह, पुरातत्व उपसमूह, राजपत्र अनंकित द्वितीय श्रेणी, सहायक गाइड पदको खुला र आन्तरिक प्रतियोगितात्मक परीक्षाको पाठ्यक्रम

- ४.४ नेपालको सरकारी स्तरमा स्थापना भएका संग्रहालयहरूको जानकारी
- ४.५ नेपालका विभिन्न स्थानमा स्थापना भै संचालनमा रहेका मुख्य मुख्य समुदायगत संस्थागत संग्रहालयहरूको जानकारी
- ४.६ पर्यटन प्रवर्द्धनमा संग्रहालयको भूमिका
- ४.७ नेपाली सभ्यताको चिनारीमा संग्रहालयको भूमिका
- ४.८ संग्रहालय व्यवस्थापन एवं संचालनका लागि गर्नुपर्ने मुख्य/मुख्य कार्यहरूको जानकारी
- ४.९ अनौपचारिक शिक्षाको केन्द्रको रूपमा संग्रहालयको महत्व
- ४.१० नेपाली चित्रकला, मूर्तिकला र वास्तुकला सम्बन्धी सामान्य जानकारी

५. पर्यटन र गाइड सम्बन्धी जानकारी

- ५.१ पर्यटनको परिभाषा र विश्वमा पर्यटनको विकासक्रम
- ५.२ नेपालमा पर्यटनको विकासक्रम
- ५.३ पर्यटन र पर्यटकको प्रकार
- ५.४ नेपालका महत्वपूर्ण पर्यटकीय गन्तव्यहरू:- पशुपति, बौद्ध, स्वयम्भू, हलेसी, चितवन, पोखरा र लुम्बिनी बारे सामान्य जानकारी
- ५.५ गाईडको परिभाषा र यसको इतिहास
- ५.६ गाईडमा हुनुपर्ने गुणहरू
- ५.७ गाईडले पालन गर्नुपर्ने नियमहरू
- ५.८ संग्रहालयको प्रवर्द्धनमा गाईडको भूमिका/महत्व
- ५.९ नेपालमा पर्यटकका लागि आकर्षकका क्रियाकलाप तथा उपलब्ध सेवा, सुविधा एवं पूर्वाधारहरू
- ५.१० नेपालको कला, संस्कृति, सम्पदा र पहिचानको प्रवर्द्धन गर्ने कार्यमा गाईडको भूमिका

६. सेवा सम्बन्धी ऐन, नियम र निकाय

- ६.१ प्राचीन स्मारक संरक्षण ऐन, २०१३ (संशोधन सहित)
- ६.२ प्राचीन स्मारक संरक्षण नियमावली, २०४६ (संशोधन सहित)
- ६.३ संस्कृति नीति, २०६७ सम्बन्धी सामान्य जानकारी
- ६.४ International Council of Museum (ICOM)
- ६.५ पुरातत्व विभाग र राष्ट्रिय अभिलेखालय बारे जानकारी
- ६.६ नेपाल पर्यटन तथा होटल व्यवस्थापन प्रतिष्ठानले दिने विभिन्न तालिम सम्बन्धी जानकारी

प्रथम पत्रको लागि यथासम्भव निम्नानुसार प्रश्नहरू सोधिने छ ।

प्रथम पत्र (वस्तुगत)					
भाग	खण्ड	विषयबस्तु	परीक्षा प्रणाली	अङ्कभार	प्रश्न संख्या × अङ्क
I	(A)	सामान्य ज्ञान (General Awareness)	बहुवैकल्पिक प्रश्न (MCQs)	३०	१५ प्रश्न × २ अङ्क = ३०
	(B)	सामान्य अभिक्षमता परीक्षण (General Aptitude Test)		२०	१० प्रश्न × २ अङ्क = २०
II	-	सेवा सम्बन्धित कार्य-ज्ञान (Job Based -knowledge)		५०	२५ प्रश्न × २ अङ्क = ५०

प्रथम पत्रको भाग (Part II) सेवा सम्बन्धित कार्य-ज्ञान (Job based - knowledge) को पाठ्यक्रमका एकाइबाट परीक्षामा यथासम्भव देहाय बमोजिम प्रश्नहरू सोधिने छ ।

पाठ्यक्रमका एकाइ	1	2	3	4	5	6
प्रश्न संख्या	5	4	4	5	5	2

लोक सेवा आयोग
नेपाल शिक्षा सेवा, पुरातत्व समूह, पुरातत्व उपसमूह, राजपत्र अनंकित द्वितीय श्रेणी, सहायक गाइड पदको
खुला र आन्तरिक प्रतियोगितात्मक परीक्षाको पाठ्यक्रम
द्वितीय पत्र (Paper II) :-
सेवा सम्बन्धित कार्य-ज्ञान (Job Based -knowledge)
खण्ड (Section) (A) :- ५० अङ्क

१. नेपालको इतिहास

- १.१. नेपाली इतिहासको शुरुआत र तिनका श्रोतहरु
- १.२. गोपाल, महिषपाल र किरातकाल
- १.३. लिच्छविकालका प्रसिद्ध शासकहरु
 - १.३.१ मानदेव
 - १.३.२ अंशुवर्मा
 - १.३.३ नरेन्द्रदेव
- १.४ काठमाण्डौ उपत्यकाका मल्लकालका प्रसिद्ध शासकहरु र तिनका महत्वपूर्ण कार्यहरु
 - १.४.१ अरि मल्ल
 - १.४.२ जयस्थिति मल्ल
 - १.४.३ महिन्द्र मल्ल
 - १.४.४ प्रताप मल्ल
 - १.४.५ जयप्रकाश मल्ल
 - १.४.६ सिद्धिनरसिंह मल्ल
 - १.४.७ श्रीनिवास मल्ल
 - १.४.८ योगनरेन्द्र मल्ल
 - १.४.९ जगतप्रकाश मल्ल
 - १.४.१० जितामित्र मल्ल
 - १.४.११ भूपतिन्द्र मल्ल
- १.५ बाइसे चौबिसे राज्यहरु अन्तर्गत जुम्ला, डोटी, अछाम, दुल्लु, पाल्पा, पर्वत, कास्की, तनहुँ राज्यहरु बारे सामान्य जानकारी
- १.६ शाहवंशका प्रसिद्ध राजाहरु र उनीहरुले गरेका महत्वपूर्ण कार्यहरु
 - १.६.१ द्रव्य शाह
 - १.६.२ राम शाह
 - १.६.३ पृथ्वी नारायण शाह र नेपालको एकीकरण अभियान
 - १.६.४ राजेन्द्र लक्ष्मी र बहादुर शाहले नेपालको एकीकरणमा गरेको योगदान
 - १.६.५ नेपाल-भोट युद्ध
 - १.६.६ नेपाल-अंग्रेज युद्ध
 - १.६.७ सुगौली सन्धी
- १.७ राणा शासनको उदय र राणाकालीन महत्वपूर्ण प्रधानमन्त्रीहरु
 - १.७.१ जंगबहादुर राणा
 - १.७.२ वीर शम्शेर
 - १.७.३ देव शम्शेर
 - १.७.४ चन्द्र शम्शेर
 - १.७.५ जुद्ध शम्शेर
- १.८ वि.सं. २००७ सालदेखि वर्तमान समयसम्मका महत्वपूर्ण घटनाक्रमहरु

२. प्रागइतिहास (Pre-History), पुरातत्व र पुरातात्विक स्थल सम्बन्धी जानकारी

- २.१. प्रागइतिहास बारे सामान्य जानकारी र नेपालका महत्वपूर्ण प्रागऐतिहासिक स्थलहरु :- दाङ, चितवन, सप्तपति र सप्तरी
- २.२. पुरातत्वको परिभाषा र यसको महत्व
- २.३. पुरातात्विक अन्वेषण, उत्खनन र प्रकाशन सम्बन्धी जानकारी
- २.४. बृहत्तर लुम्बिनी क्षेत्र अन्तर्गत वन्जराही, पैसिया, कन्यामाइ, भवानीपुर, पडितपुर र रामग्राम, तिलौराकोट कपिलवस्तु, गोटीहवा, सिसहनीया र कुदानमा भएका पुरातात्विक अनुसन्धानहरु

लोक सेवा आयोग

नेपाल शिक्षा सेवा, पुरातत्व समूह, पुरातत्व उपसमूह, राजपत्र अनंकित द्वितीय श्रेणी, सहायक गाइड पदको खुला र आन्तरिक प्रतियोगितात्मक परीक्षाको पाठ्यक्रम

- २.५. काठमाण्डौ उपत्यकामा रहेका हाँडीगाउँ, काष्ठमण्डप, चाँगुनारायण र भक्तपुरमा भएका पुरातात्विक अनुसन्धानहरु
- २.६. पूर्वी नेपालको सप्तरी, सिराहा, मोरङ्ग र भूपा जिल्लाहरुमा भएका पुरातात्विक अनुसन्धानहरु

३. विश्वसम्पदा र यसमा सूचीकृत सांस्कृतिक सम्पदाहरु

- ३.१. विश्व सम्पदाको परिभाषा
- ३.२. विश्व सम्पदा सूचीमा सूचीकृत सम्पदा स्थलहरु
 - ३.२.१ काठमाण्डौ उपत्यकाका ७ वटा संरक्षित क्षेत्र स्मारक (पशुपति, चाँगुनारायण, बौद्ध, स्वयम्भू, हनुमान ढोका, पाटन दरवार र भक्तपुर दरवार स्वायर) को महत्व
 - ३.२.२ भगवान गौतम बुद्धको जन्मस्थल लुम्बिनी
- ३.३. नेपालका सम्भावित विश्वसम्पदा स्थलहरु :- पनौती, खोकना, साँखु, कीर्तिपुर, रामग्राम, तिलौराकोट कपिलवस्तु, नुवाकोट दरवार, गोरखा दरवार, लोमान्थाङ, मुक्तिनाथ उपत्यका, तानसेन, पाल्पाको रिडि, दैलेखको भूर्ति र सिन्जा उपत्यका

खण्ड (Section) (B) :- ५० अङ्क

४. संग्रहालय सम्बन्धी जानकारी

- ४.१. नेपालमा संग्रहालयको ऐतिहासिक विकासक्रम
- ४.२. राष्ट्रिय संग्रहालयको विकासक्रम र प्रदर्शनीमा रहेका वस्तुहरु
- ४.३. संग्रहालयका प्रकार र यसको महत्व
- ४.४. नेपालको सरकारी स्तरमा स्थापना भएका संग्रहालयहरुको जानकारी
- ४.५. नेपालका विभिन्न स्थानमा स्थापना भै संचालनमा रहेका मुख्य मुख्य समुदायगत संस्थागत संग्रहालयहरुको जानकारी
- ४.६. पर्यटन प्रवर्द्धनमा संग्रहालयको भूमिका
- ४.७. नेपाली सभ्यताको चिनारीमा संग्रहालयको भूमिका
- ४.८. संग्रहालय व्यवस्थापन एवं संचालनका लागि गर्नुपर्ने मुख्य/मुख्य कार्यहरुको जानकारी
- ४.९. अनौपचारिक शिक्षाको केन्द्रको रूपमा संग्रहालयको महत्व
- ४.१०. नेपाली चित्रकला, मूर्तिकला र वास्तुकला सम्बन्धी सामान्य जानकारी

५. पर्यटन र गाइड सम्बन्धी जानकारी

- ५.१. पर्यटनको परिभाषा र विश्वमा पर्यटनको विकासक्रम
- ५.२. नेपालमा पर्यटनको विकासक्रम
- ५.३. पर्यटन र पर्यटकको प्रकार
- ५.४. नेपालका महत्वपूर्ण पर्यटकीय गन्तव्यहरु:- पशुपति, बौद्ध, स्वयम्भू, हलेसी, चितवन, पोखरा र लुम्बिनी बारे सामान्य जानकारी
- ५.५. गाईडको परिभाषा र यसको इतिहास
- ५.६. गाईडमा हुनुपर्ने गुणहरु
- ५.७. गाईडले पालन गर्नुपर्ने नियमहरु
- ५.८. संग्रहालयको प्रवर्द्धनमा गाईडको भूमिका/महत्व
- ५.९. नेपालमा पर्यटकका लागि आकर्षकका क्रियाकलाप तथा उपलब्ध सेवा, सुविधा एवं पूर्वाधारहरु
- ५.१०. नेपालको कला, संस्कृति, सम्पदा र पहिचानको प्रवर्द्धन गर्ने कार्यमा गाईडको भूमिका

६. सेवा सम्बन्धी ऐन, नियम र निकाय

- ६.१. प्राचीन स्मारक संरक्षण ऐन, २०१३ (संशोधन सहित)
- ६.२. प्राचीन स्मारक संरक्षण नियमावली, २०४६ (संशोधन सहित)
- ६.३. संस्कृति नीति, २०६७ सम्बन्धी सामान्य जानकारी
- ६.४. International Council of Museum (ICOM)
- ६.५. पुरातत्व विभाग र राष्ट्रिय अभिलेखालय बारे जानकारी
- ६.६. नेपाल पर्यटन तथा होटल व्यवस्थापन प्रतिष्ठानले दिने विभिन्न तालिम सम्बन्धी जानकारी

लोक सेवा आयोग
नेपाल शिक्षा सेवा, पुरातत्व समूह, पुरातत्व उपसमूह, राजपत्र अनंकित द्वितीय श्रेणी, सहायक गाइड पदको
खुला र आन्तरिक प्रतियोगितात्मक परीक्षाको पाठ्यक्रम

द्वितीय पत्रको लागि यथासम्भव निम्नानुसार प्रश्नहरु सोधिनेछ ।

द्वितीय पत्र (विषयगत)					
पत्र	विषय	खण्ड	अङ्कभार	छोटो उत्तर	लामो उत्तर
द्वितीय	सेवा सम्बन्धित कार्य-ज्ञान (Job Based-Knowledge)	(A)	५०	६ प्रश्न × ५ अङ्क = ३०	२ प्रश्न × १० अङ्क = २०
		(B)	५०	६ प्रश्न × ५ अङ्क = ३०	२ प्रश्न × १० अङ्क = २०